

תוכן העניינים

פתח דבר

פרופ' שלמה גיורא שהם 1

מבוא

אורי תימור, סוזי בן-ברוך ואתי אלישע 1

חיים בבלגן: התנהגות אנטי-סוציאלית בגיל ההתבגרות

אורי תימור, תהל אוזן ונתי רונאל 7

שירות המבחן לנוער בישראל: התפתחויות בחקיקה ובדרכי

ההתערבות

אתי אלישע ואפי ברזור 38

בין ענישה לשיקום: גישות ושיקולים משתנים ביחס לנוער

עובר חוק בחקיקה ובהליך המשפטי בישראל ובעולם

סוזי בן-ברוך, הילה סיני ואברהם שיינפלד 67

ייצוג קטינים בהליך הפלילי

גלית מבורך 85

טיפול מוסדי סמכותי/כופה למתבגרים עוברי חוק ובמצבי

סטייה חברתית

יעקב ראובן 102

השירות לשיקום נוער כחלופה לטיפול החוץ-ביתי

בנוער עובר חוק

יעקב ראובן ואפרת לינקובסקי 125

	תוכנית היל"ה למניעת נשירה ממסגרת לימודית: פוטנציאל מול מימוש
152	חנה חימי ויורם ביטון
	אלכוהול, סמים והתנהגויות סיכון בקרב בני נוער: היבטים רפואיים ונפשיים
177	פאולה רושקה ודני בודובסקי
	פיקוח לקוי ואלומות: תפיסות והמלצות של תלמידי חטיבות עליונות בישראל להפחתת האלימות הבית-ספרית
210	אורי תימור
	חקיקה מבוססת הוכחות או חקיקה מבוססת הבטחות: הסדרת הליכי צדק מאחה לנוער עובר חוק
234	טלי גל
	תקופת המאסר כהזדמנות לטיפול בנוער עבריין
268	אילי גולדברג
	אירועי הטרור, האינתיפאדה ופשיעת בני הנוער בישראל
293	רוויטל סלע-שיוביץ
	ירי בבתי הספר – רצח תלמידים בידי תלמידים בבתי ספר בארצות הברית: הסברים תאורטיים ומאפיינים של הרוצחים
310	ציפי סלע
	עבריינות במצבים של דעת מעומעמת
336	משה אדד
351	מחברי המאמרים

פתח דבר

שלמה גיורא שוהם

הספר, בעריכתם של אורי תימור, סוזי בן-ברוך ואתי אלישע, הנו משב רוח רענן בספרות הקרימינולוגית, הפנולוגית והשיקומית בישראל שעניינה עברייני נוער. רוב הפרסומים בתחום זה עד כה הם דיווחים אדמיניסטרטיביים, ביקורתיים או פופוליסטיים, ולפיכך הקוראים מקבלים תמונה מגמתית שמקורה במיקומו הפוליטי של הכותב, בשיוכו המוסדי או בהרהורי לבו. בספר זה מוצגת הערכה מקצועית, בחלקה מחקרית, בדבר הטיפול המניעתי והשיקומי של קטינים עוברי חוק. הערכות מקצועיות אלה חסרות לנו ביותר. הקהילה הטיפולית הענפה העובדת עם קטינים עוברי חוק, הן במגזר המוסדי והן במסגרות הטיפול הפתוח, חייבת לקבל הערכה מקצועית ואובייקטיבית של מאמציה.

הדילמות בתחום זה, בין מדיניות ענישה, חקיקה, אכיפה ושפיטה לבין שיקום, הן דילמות ממושיות שההכרעה בנוגע אליהן משפיעה על דרכי אכיפת החוק על קטינים עוברי חוק ועל שיקומם. בחינה הגיונית ומחקרית של דילמות אלה חיונית אפוא לעבודתם של המשתייכים לקהילת המטפלים והמשקמים של נוער עובר חוק בישראל.

התובנות ותכניות הפעולה העולות מהמאמרים שבספר, כולל ההמלצות של אנשי המדע והחוקרים בדבר הטיפול הנכון בבעיות ספציפיות, כגון הבעיה החמורה של אלימות תלמידים בחטיבות העליונות בבתי הספר, עשויות להיות אכן פינה לטיפול יעיל יותר במכלול הבעיות של עבריינות נוער בארץ. לטיפול בנוער עובר חוק יש צורך בידע מקצועי, בניסיון טיפולי וחינוכי וכן בשכל ישר. טיפול שאינו מבוסס על אלה עלול להזיק ולהחמיר את הנטיות העברייניות של בני נוער. לכתובת הספר חברו אנשי אקדמיה ואנשי שטח העוסקים בתחום, והם מתייחסים בו למגוון רחב של נושאים הנוגעים בבעיות של נוער בשולי החברה ובדרכים למניעת הידרדרותו לעבריינות קשה וכרונית, מניעה שנועדה להגן הן על בני הנוער והן על החברה. יחד הם מאפשרים הבנה רחבה ומעמיקה על אודות קטינים עוברי חוק בשלבים שונים של התפתחות ה'קריירה' העבריינית שלהם ועל דרכי המניעה, הטיפול והשיקום.

ספר זה עשוי לתרום לא רק לקרימינולוגים, לחוקרים ולאנשי טיפול העובדים

עם קטינים עוברי חוק, אלא גם לשופטים, למשפטנים ולסטודנטים, שתחומי עיסוקיהם והתמחויותיהם משיקים לנושאים המועלים בו. תרומתו להרחבה ולהעמקה של הידע האקדמי והמחקרי בנושא הטיפול והשיקום של נוער עובר חוק בישראל רבה מאוד.

מבוא

אורי תימור, סוזי בן-ברוך ואתי אלישע

אין ילדים רעים, יש ילדים שרע להם
יאנוש קורצ'אק

בעשרים השנים האחרונות רווחת בציבור הדעה שעבריינות הנוער הולכת וגוברת ושהחברה הישראלית אלימה כיום יותר מאשר בעבר. תפיסות אלו מושפעות מכלי התקשורת, הנוטים לפרסם בהבלטה אירועים אלימים (רטנר ופישמון, 2009). הסטטיסטיקה אינה מאשרת תפיסות אלה. היא אמנם מצביעה על עלייה במספר התיקים הפליליים שפתחה המשטרה לבני נוער בשנים 1997-2004, אך לאחר מכן מראה ירידה מתמשכת של 27.5%. כך, בשנת 1997 נפתחו 25,727 תיקים פליליים, בשנת השיא, 2004, נפתחו 42,479 תיקים, ובשנת 2011 נפתחו 25,297 תיקים. למרות הירידה מאז 2004 בכלל התיקים הפליליים של בני הנוער, במספרם של תיקי אלימות בלבד לא חלה ירידה. בשנת 2004 נפתחו לבני נוער 14,082 תיקים פליליים בגין אלימות, ואילו בשנת 2011 נפתחו 13,515 תיקים כאלה, כלומר ירידה קלה של כ-4% בלבד בעברות האלימות, שמטבען בולטות וזוכות לחשיפה רבה באמצעי התקשורת (בן-ברוך, 2012; משטרת ישראל, 2012).

עם זאת יש להתייחס בזהירות לנתונים שמפרסמת המשטרה, במיוחד בכל הקשור בבני נוער, שבנוגע אליהם נוקטת המשטרה מדיניות של יד רכה, מתוך גישה שיקומית, ואינה ממהרת לפתוח להם תיקים (חביב, בן רבי, ברנע וגוסלין, 1998). הנתונים אינם כוללים כמובן את העברות הרבות שאינן מדווחות כלל למשטרה.

תאוריות שונות מנסות להסביר את הסיבות להתנהגות עבריינית של בני נוער: חלקן נגזרות מתאוריות כלליות העוסקות בעבריינות, כמו תאוריית הבחירה הרציונלית (Cornish & Clarke, 1986); אחרות קשורות יותר לבני הנוער: תכונות נירור-פסיכולוגיות הפועלות בתקופת הילדות באינטראקציה עם גורמים קרימינוגניים סביבתיים (לדוגמה, Moffitt, 1993); תכונות פסיכו-סוציולוגיות, כמו משפחה לא מתפקדת שבה צרכים רגשיים ופיזיים של הילדים אינם מסופקים

לדוגמה, (Heck & Walsh, 2000); הורות גרועה, הזנחה, חוסר הקפדה על כללי משמעת ופיקוח לקוי על הילדים (Gottfredson & Hirschi, 1990); חוסר בקשרים חברתיים עם בני נוער נורמטיביים ובידוד (Hirschi, 2004); השפעות בני קבוצת הגיל וחברים עבריינים (לדוגמה, Warr, 2002); השפעות כישלון בגיבוש זהות מגובשת בגיל ההתבגרות (Marcia, 1980); חוסר ב'יש קיומי' חיובי (אדד, וינגנסקי וחימי, 2008); אי-קיומו של מרכז תודעתי אנטי-עברייני מגובש (לדוגמה, Timor, 2001).

ספר זה עניינו הן התנהגויות סוטות של בני נוער וההסברים להן והן פעילותם של הגופים המטפלים בבני נוער בעלי קשיי הסתגלות למסגרות הנורמטיביות, כולל בני נוער שהידרדרו לפעילות עבריינית. המאמרים שבמרכזם הגופים המטפלים מתייחסים לנושאים הבאים: פעילויות המכוונות למניעת נשירה מבתי הספר; הליווי שנותנת הסנגוריה הציבורית לבני נוער העומדים למשפט פלילי; מדיניות הענישה בבית המשפט לנוער; הטיפול של שירות המבחן לנוער בנערים שהורשעו בבית משפט; הטיפול של השירות לשיקום נוער; הטיפול במוסדות סגורים מיוחדים לנוער עובר חוק; הטיפול בנערים בבית הסוהר לנוער 'אופק'. המאמרים שעניינם הסבת התנהגויות סוטות נוגעים בנושאים הבאים: התפתחות של עבריינות בקרב בני נוער מרקע משפחתי וחברתי קשה, שלביה וסיבותיה; השימוש המתרחב באלכוהול וסמים בקרב בני נוער ונוקיו; האלימות בבתי הספר התיכוניים מזווית הראייה של התלמידים. כמו כן יחדו כמה מאמרים לנושאים המשלימים הבאים: הליכי צדק מאחה לבני נוער כהליכים חלופיים למשפט הפלילי; הקשר בין אירועי טרור ובין עבריינות של בני נוער; ירי של תלמידים בבתי ספר בארצות הברית למטרות רצח כדוגמה קיצונית לפשיעה של נוער.

לכתיבת המאמרים בקובץ זה חברו מומחים בנושאים השונים ואנשי אקדמיה המכירים מקרוב את המציאות בתחומים שעליהם הם כותבים. מומחים אלה היו או עודם בעלי תפקידים מרכזיים בגופים הפורמליים המטפלים בבני נוער עוברי חוק: בית המשפט לנוער, שירות המבחן לנוער, רשות חסות הנוער, המשטרה, שירות בתי הסוהר, הסנגוריה הציבורית ומשרד הבריאות. מן הספר עולה תמונה מקיפה של הטיפול בנוער המתקשה בתפקוד נורמטיבי בהתייחס למאפיינים של בני נוער אלה, לדרכי ההתמודדות עם קטינים עוברי חוק ולאמצעי הטיפול והשפעותיהם.

המאמרים בספר

מאמרם של פרופ' אורי תימור, ד"ר תהל אוזן ופרופ' נתי רונאל עניינו הגורמים להתנהגות אנטי-חברתית של מתבגרים בישראל מנקודת מבטם של שמונה

נערים ששהו במוסד סגור לנוער עברייני. במאמר נחשפים הבלגן הפנימי והחיצוני בחייהם של נערים אלה כהסבר להידרדרותם להתנהגות שלילית ועבריינית על רקע נסיבות חייהם הקשות.

ד"ר אתי אלישע ואפי ברזר דנים במאמרם בהתפתחויות שחלו בחקיקה בנוגע לקטינים עוברי חוק ובדרכי ההתערבות של שירות המבחן לנוער בישראל במהלך השנים. במוקד המאמר תפקידי השונים והמורכבים של שירות המבחן לנוער, המשמש כגוף סמכותי וטיפולי-שיקומי גם יחד הממונה על שיקום קטינים עוברי חוק בקהילה, לצד האתגרים העומדים לפתחו.

ד"ר סוזי בן-ברוך, הילה סיני והשופט אברהם שיינפלד עוסקים במאמרם בתפיסות ובחוקים המשתנים ביחס לקטינים עוברי חוק בישראל ובמדינות שונות בעולם, המשקפים מעבר מגישה מענישה לגישה שיקומית, אגב הצגת הרציונל התאורטי העומד בבסיס שתי הגישות המנוגדות לכאורה הללו.

עו"ד גלית מבורך סוקרת במאמרה את תפקידה של הסנגוריה הציבורית בישראל בייצוג קטינים בפרט ואת גישתו הייחודית של בית משפט לנוער, בהשוואה למצב הקיים בתחום זה במדינות אחרות בעולם.

המאמר של **ד"ר יעקב ראובן** עניינו הטיפול המוסדי-סמכותי הכופה במתבגרים בסיכון ומתבגרים עוברי חוק על ידי רשות חסות הנוער, המשתייכת למשרד הרווחה. במאמר מוצג מודל הטיפול המוסדי הכופה במדינת ישראל ומתוארים בו מבנהו של שירות חסות הנוער וייעודו, הרציונל להפעלת הטיפול הסמכותי ותכניות הטיפול הייחודיות שהוא מפעיל, לצד האתגרים והדילמות העומדים בפני השירות במישורים שונים – המקצועי, הפוליטי והארגוני.

במאמר מאת **ד"ר יעקב ראובן ואפרת לינקובסקי** מציגים הכותבים את תהליך גיבושה של תפיסת ההתערבות של עובדי השירות לשיקום נוער, תהליך המבוסס על מודל 'פיתוח ידע ניתן להפעלה' שפיתח רוזנפלד. במאמר מוצגים ממצאי מחקר שבחן רכיבים בעבודה המעשית של אנשי ההנהלה והמטה בשירות במטרה לבנות תשתית תאורטית לתפיסת ההתערבות של השירות, תוך המשגה תאורטית ומעשית של הידע, הערכים והפעולות העומדים בבסיס עבודת השירות לצד הגדרת עקרונות מעשיים למימושן על ידי עובדי השירות.

במאמרם של **ד"ר חנה חימי ויורם ביטון** מתוארת תכנית היל"ה (השכלת יסוד לימודי והשלמה), שהיא תכנית התערבות חינוכית ולימודית שמפעיל משרד החינוך, באמצעות היחידות לקידום נוער ברשויות המקומיות, עבור נוער נושר ממסגרת חינוכית פורמלית. המאמר מציג את ההתפתחויות שחלו בתכנית היל"ה במהלך השנים, את הנחות היסוד שלה, את מאפייני האוכלוסייה המטופלת במסגרתה ואת דרכי פעולתה, אגב בחינת יעילותן.

ד"ר פאולה רושקה ודני בודובסקי דנים במאמרם בתופעה ההולכת ומתרחבת של שתיית אלכוהול ושימוש בסמים בקרב בני נוער בישראל ובמדינות אחרות

בעולם. הם סוקרים בקצרה את החומרים הפסיכו-אקטיביים העיקריים המצויים כיום בשימוש הצעירים בישראל ומתמקדים בהשפעותיהם ההרסניות – בהיבט הנפשי-פסיכיאטרי, הרפואי וההתנהגותי-עברייני.

פרופ' אורי תימור מציג ממצאי מחקר איכותני שנעשה בקרב תלמידי תיכון במטרה ללמוד כיצד הם תופסים את האלימות הבית-ספרית, את סיבותיה ואת הדרכים להתמודדות עמה. ממצאי המחקר מדגישים שלושה סוגי פיקוח – פורמלי, חברתי ועצמי – המקושרים עם תופעת האלימות הבית-ספרית ואשר אינם מופעלים ביעילות, ובכך אינם מאפשרים התמודדות יעילה עם התופעה.

ד"ר טלי גל עוסקת במאמרה בהליכי צדק המאחה שמפעיל שירות המבחן לנוער בישראל זה שני עשורים, כחלופה להליך הפלילי וכתוספת לו. מדובר בשתי תכניות עיקריות – היוועדות (גישור) בין פוגע לנפגע וקד"מ (קבוצת דיון משפחתית) – המופעלות כיום על ידי השירות עבור קטינים עוברי חוק. במאמר נדונות סוגיות שונות הקשורות להליכים אלו, בהתייחס לצורך בהסדרתם בחקיקה בישראל.

המאמר של **ד"ר אילי גולדברג** עניינו אפשרויות השיקום הקיימות עבור קטינים הכלואים בתוך בית הסוהר. במאמר מוצגות האפשרויות שבהן בית סוהר לנוער יכול לשמש הזדמנות לנערים לעבור שינוי חיובי גם בתנאים הקשים יחסית השוררים בו, וזאת תוך פירוט רכיבי הטיפול היעילים הניתנים כיום לאוכלוסייה זו בכלא 'אופק', בית הסוהר היחיד לקטינים בישראל.

פרופ' רויטל סלע-שיוביץ מציגה ממצאי מחקר שבדק את השפעתם של תקופת האינתיפאדה ופיגועי הטרור שאירועי בישראל ושל השינויים הכלכליים שחלו בישראל בתקופה זו על פשיעת הנוער היהודי (עברות אלימות ורכוש). ממצאי המחקר מראים הבדלים מובהקים סטטיסטית בשיעורי הפשיעה בין בנים לבנות וכן בין התקופה שקדמה לפרוץ האינתיפאדה לזו שאחריה.

המאמר של **ד"ר ציפי סלע** הוא חריג מסוים לנושאי הספר, משום שהוא עוסק בתופעה של ירי בבתי ספר בידי תלמידים כנגד מורים ותלמידים אחרים – תופעה המאפיינת בעיקר את ארצות הברית, אך לא התרחשה (ונקווה שגם לא תתרחש בעתיד) בישראל. במאמר מתוארים המאפיינים והגורמים השונים המקושרים לתופעה זו, במטרה לנסות ולהבין את מורכבותה. כאמור, בישראל לא התרחש אירוע מסוג זה, אך עקב השיעור הגבוה של אלימות בבתי הספר בישראל יש להיות מודעים לסכנה ולנסות למונעה באמצעות כמה אסטרטגיות המוצגות בסוף המאמר.

פרופ' משה אדד מתמקד במאמרו בעבריינות אכזרית ובלתי צפויה של בני נוער וצעירים בלתי מגובשים בזהות ה'אני' שלהם. פועלם העברייני, הלא צפוי והאכזרי, לכאורה, אינו ברור לנו. מדובר בפרטים המשתייכים לאוכלוסייה נורמטיבית,

שהחינוך שלהם כלל את כל היסודות והתהליכים שאינם מסייעים לנבא התנהגות אלימה עד כדי רצח או התנהגות בלתי נורמטיבית, לא ראויה ובזויה. הוא מציע לטפח במהלך חינוכם של בני הנוער 'מקדש מעט' נפשי ורוחני בתוכם, שישמש מחסום מפני הגשמה של התנהגות לא ראויה, אלימה ועבריינית.

מקורות

אדר, מ', ויגנסקי א', וחימי, ח' (2008). היש, האין, הריק הקיומי וההתנהגות. בתוך ד' יגיל, א' כרמי, מ' זכי, וע' לבני (עורכים), סוגיות בפסיכולוגיה, משפט ואתיקה בישראל – אבחון טיפול ושיפוט (עמ' 335-357). חיפה: אוניברסיטת חיפה.
 בן-ברוך, ס' (2012). עבריינות נוער בישראל: תמונת מצב ודרכי התמודדות. נדלה מ-
<http://atid-batuah.org.il/files/wordocs/youth-criminals-in-Israel.pdf>

חביב, ג', בן-רבי, ד', ברנע, נ' וגוסלין, ל' (1998). הטיפול המשטרתי בקטינים ובני נוער: מחקרי הערכה, מיפוי פעולות המשטרה עם גורמים חיצוניים. ירושלים: האוניברסיטה העברית.

רטנר, א' ופישמן, ג' (2009). אלימות בישראל 1980-2007: דוח מחקר סופי. חיפה: אוניברסיטת חיפה.

משטרת ישראל (2012). אגף חקירות ומודיעין, אודות האגף, חטיבת החקירות. נדלה מ-
www.police.gov.il/contentPage.aspx?pid=304&mid=9

Cornish, D.B. & Clarke, R.V. (1986). *Reasoning criminal – Rational choice perspectives on offending*. Secaucus: Springer-Verlag.

Gottfredson, M. & Hirschi, T. (1990). *A general theory of crime*. Stanford: Stanford University Press.

Heck, C. & Walsh, A. (2000). The effects of maltreatment and family structure on minor and serious delinquency. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 44(2), 178-193.

Hirschi, T. (2004). Self control and crime. In R.F. Baumeister & K.D. Vohs, (Eds.), *Handbook of self-regulation: Research, theory, and applications* (pp. 537-552). New York: Guilford Press.

Marcia, J.E. (1980) Identity in adolescence. In J. Adelson (Ed.), *Handbook of adolescent psychology* (pp. 159-187). New York:

מחברי המאמרים

פרופ' משה אדד (אמריטוס), זוכה פרס ישראל לקרימינולוגיה בשנת תש"ע-2010, כיהן כראש המחלקה לקרימינולוגיה באוניברסיטת בר-אילן במשך 11 שנים.

פרופ' נתי רונאל, קרימינולוג קליני, ראש החוג לקרימינולוגיה באוניברסיטת בר-אילן.

פרופ' שלמה גיורא שהם (אמריטוס), בית ספר למשפטים באוניברסיטת תל אביב, זוכה פרס ישראל לקרימינולוגיה לשנת תשס"ג-2003.

פרופ' אורי תימור, קרימינולוג, חוקר ומרצה בחוגים לקרימינולוגיה במכללה האקדמית אשקלון ובאוניברסיטת בר-אילן.

ד"ר תהל אוזן, המחלקה לקרימינולוגיה באוניברסיטת בר-אילן.

ד"ר אתי אלישע, קרימינולוגית, חוקרת ומרצה בחוגים לקרימינולוגיה במכללה האקדמית עמק יזרעאל ובמכללה האקדמית אשקלון.

ד"ר סוזי בן-ברוך, נצ"מ בדימוס, חוקרת ומרצה בבית הספר לחינוך באוניברסיטה העברית בירושלים ובחוג לחברה וממשל במכללת בית ברל.

ד"ר אילי גולדברג, קרימינולוגית, מרצה לקרימינולוגיה במכללת בית ברל, לשעבר מנהלת בית הסוהר לנוער 'אופק'.

ד"ר טלי גל, קרימינולוגית, בית הספר לקרימינולוגיה, אוניברסיטת חיפה.

ד"ר חנה חימי, קרימינולוגית, עובדת סוציאלית ופסיכותרפיסטית, שימשה בעבר ראש המגמה לקרימינולוגיה ואכיפת החוק במכללה האקדמית בית ברל, כיום מרצה במסלול קידום נוער במכללה האקדמית בית ברל ובחוג למדעי ההתנהגות במכללה האקדמית נתניה.

ד"ר יעקב ראובן, קרימינולוג קליני, ראש המחלקה לקרימינולוגיה במכללה האקדמית כנרת, שבחסות אוניברסיטת בר-אילן, כיהן בעבר בתפקיד הממונה על המעונות ברשות חסות הנוער במשרד הרווחה.

ד"ר ציפי סלע, קרימינולוגית, מרצה במכללה האקדמית כנרת ובמכללה האקדמית הגליל המערבי.

פרופ' רויטל סלע-שויביץ, קרימינולוגית, ראש החוג לחינוך בלתי פורמלי במכללה האקדמית דוד ילין ומרצה במכון לקרימינולוגיה באוניברסיטה העברית ירושלים.

ד"ר פאולה רושקה, MD, MPD, רופאה מומחית בפסיכיאטריה, מנהלת המחלקה לטיפול בהתמכרויות, משרד הבריאות.

כב' השופט אברהם שיינפלד, נשיא בית המשפט לנוער בדימוס, יו"ר ועדות השחרורים לנוער.

עו"ד גלית מבורך, ממונה על מחלקת הנוער בסנגוריה הציבורית במחוז תל אביב-מרכז.

מר דני בודובסקי, MSW, מנהל המחלקה לעבודה סוציאלית ברפואה כללית, משרד הבריאות.

מר יורם ביטון, ממונה היחידה לקידום נוער (היל"ה) במנהל חברה ונוער, מחוז מרכז, משרד החינוך, דוקטורנט בלימודי פרשנות ופסיכואנליזה באוניברסיטת בר-אילן.

מר אפי ברזור, מנהל שירות המבחן לנוער, משרד הרווחה והשירותים החברתיים, בעל תואר ראשון בעבודה סוציאלית מהאוניברסיטה העברית ותואר שני בעבודה סוציאלית מאוניברסיטת בר-אילן.

גב' אפרת לינקובסקי, בעלת תואר שני בעבודה סוציאלית, מפקחת ארצית לשירותי טיפול בשירות לשיקום נוער שבאגף התקון במשרד הרווחה.

גב' הילה סיני, בוגרת תואר ראשון בקרימינולוגיה וסוציולוגיה מאוניברסיטת בר-אילן ובוגרת תואר שני במשפטים מאוניברסיטת בר-אילן.